

Publikacijski
priručnik za rad
usmjeren na
socijalno
uključivanje
ranjive skupine
mladih

Elektronička publikacija "Publikacijski priručnik za rad usmjeren na socijalno uključivanje ranjive skupine mladih" nastala je u sklopu projekta "mimladi.hr - novo lice naslovnice", sufinanciranog iz Europskog socijalnog fonda u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020. Partneri na projektu su Filozofski fakultet Osijek i udruga Generacija.hr - Udruga za promicanje medijske kulture, međugeneracijske solidarnosti i zaštite prava mladih, obitelji i umirovljenika.

Cilj projekta je putem 15 edukacija osnažiti kapacitete 15 medijskih djelatnika (novinara) koji će plasirati 180 medijskih objava u svrhu uspostave kritičkog odnosa između medijskih djelatnika i informacijskih potreba mladih, koji se suočavaju sa statusom nezaposlenja, kako bi putem jačanja kapaciteta medijskih djelatnika poboljšali kvalitetu medijskog izvještavanja te podigli razinu vidljivosti ranjivih skupina, posredno pomažući njihovu (re)integraciju u društvo.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Svjetskog saveza mladih Hrvatska.

Svjetski savez mladih Hrvatska
Vlaška 31, 10 000 Zagreb
e-mail: croatia@wya.net
tel: +385 92 502 5176

Facebook: <https://www.facebook.com/WorldYouthAllianceHrvatska>
Instagram: <https://www.instagram.com/wyacroatia/>
LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/world-youth-alliance-hrvatska>
www.strukturfondovi.hr
<http://www.esf.hr/>

Projekt je sufinancirala Europska Unija iz Europskog socijalnog fonda.

SADRŽAJ

01
Tko su ranjive skupine mladih?

02
Na koji način mladi mogu biti isključeni iz društva?

03
Kako resocijalizirati mlade iz ranjivih skupina?

04
Kako izvještavanjem pomoći socijalno uključivanje ranjive skupine mladih?

05
Primjeri dobre prakse

01 RANJIVE SKUPINE MLADIH

Ranjive su skupine u društvu oni dionici koji su u većem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Riječ je o starijim osobama, djeci, osobama s invaliditetom, nezaposlenim osobama, manjinama, migrantima, osobama s problemima mentalnog zdravlja, itd.

02

NA KOJI NAČIN MLADI MOGU BITI ISKLJUČENI IZ DRUŠTVA?

U istraživanju socijalne isključenosti u Hrvatskoj Matković i Štulhofer (2006) prihvaćaju definiciju po kojoj socijalna isključenost govori o nesudjelovanju u društvenim aktivnostima, nedostatku društvenih veza i moći, te dezorganiziranosti koja marginalizira i prikrađuje. U svom istraživanju socijalno isključene definiraju kao one koji su siromašni, nezaposleni i socijalno izolirani (takvih je u Hrvatskoj, prema rezultatima njihovog istraživanja, 9,7%). Šućur (2006) nalazi 2,1% socijalno isključenih osoba u RH starijih od 18 godina. Pritom polazi od definicije socijalne isključenosti kroz 4 dimenzije, a to su: objektivno siromaštvo, subjektivna percepcija siromaštva, stambeni uvjeti i potrošna dobra i socijalne veze.

Šućur (2006) navodi da se u brojnim definicijama među socijalno isključene osobe ubrajaju oni članovi društva koji ne mogu participirati u normalnim aktivnostima građana tog društva jer im to onemogućuju čimbenici izvan njihove kontrole (isključenost kao nepotpun pristup pravima građanskog statusa). Radi se npr. o zdravstvenoj zaštiti, osnovnom obrazovanju, materijalnom standardu itd.

Invaliditet

Mlade osobe sa invaliditetom često su na marginama društva. Najčešće ovise o drugima i samostalno kretanje im je otežano što uvelike otežava njihovu socijalnu uključenost. Često su stigmatizirani u društvu, infrastruktura nije u potpunosti prilagođena njihovim potrebama, školovanje im je otežano, a često se susreću i s diskriminacijom prilikom pronalaska zaposlenja.

Anka Slonjšak, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom govori da kada se govori o pristupu tržištu rada, najčešće pritužbe odnose se na otežano ostvarivanje prava prednosti pri zapošljavanju koje su javno-pravna tijela obvezna poštivati, ali se u praksi ovo pravo krši. Osobe s invaliditetom pritužuju se na netransparentnost samih natječajnih postupaka.

Tijekom natječajnog postupka ne osigurava se razumna prilagodba te time nisu u jednakopravnom položaju u odnosu na ostale kandidate pri provođenju natječajnog postupka.

Slonjšak naglašava da dok se ostale kandidate detaljno ispituje o radnom iskustvu i drugim vještinama, često je u odnosu na osobu s invaliditetom jedina tema intervjua invaliditet, iako udovoljava svim natječajnim uvjetima, posjeduje traženo znanje, iskustvo i vještine. Slonjšak također navodi da je problem to što diskriminacija doista postoji, međutim u natječajnim postupcima je teško dokaziva jer je sadržaj intervjua i nedozvoljena pitanja teško dokazati.

Ispadanje iz sustava obrazovanja

Na jednu od najvećih posljedica ispadanja iz sustava obrazovanja ukazuje sama definicija koja osobe koje su odustale od školovanja opisuje kao one koje ne steknu obrazovanje koje bi im omogućilo konkurentnost na tržištu rada (Milas i Ferić, 2009).

Rizik nezaposlenosti nije jednako raspodijeljen kroz populaciju, a obrazovanje predstavlja vrijedan resurs koji poboljšava šanse na tržištu rada. Tako su mladi koji su na tržište rada ušli bez završenog srednjeg obrazovanja u iznadprosječnom i rastućem riziku od nezaposlenosti, susreću se sa značajnijim problemima u integraciji na tržište rada i često se dugoročno ne mogu uspješno uključiti u svijet rada. Osim toga, manje je vjerojatno da će pronaći i zadržati posao koji je dovoljno plaćen da bi bili izvan rizika od potrebe za socijalnom pomoći. (Matković, 2008)

Paradoks je u tome što ove osobe često napuštaju školovanje upravo zbog slabe socioekonomske situacije i pružene prilike za posao kojim će sebi i obitelji priuštiti lakši život, ali zaposlenje za kojim posežu često se pokazuje kao nestabilno i slabo plaćeno. Zbog toga se nezaposlenost kod ove populacije vremenom ne smanjuje (Milas i sur., 2010).

Zanimljivo je primijetiti da se osobe koje su završile gimnazijsko, a nisu nastavile tercijalno obrazovanje, iako na nešto višoj razini, nalaze u vrlo sličnom položaju kao oni koji su ispali iz sustava srednjeg obrazovanja. Kod njih je izražen manjak specifičnih vještina, nemaju strukovnih ili profesionalnih znanja i diplome te ih činjenica neupisivanja ili prekida studija obilježava kao „nekompetentne“.

Postoji nekoliko teorija koje objašnjavaju zašto se osobe nižeg obrazovanja, a pogotovo one koje nisu stekle ni minimalan stupanj obrazovanja (osnovno ili srednje obrazovanje) teže zapošljavaju. Teorija stigmatizacije negativnom selekcijom (Solga, 2002 prema Milas i sur., 2010) takvu pojavu objašnjava kao posljedicu etiketiranja slabije obrazovanih osoba i prepoznavanja takve skupine kao one kojoj manjkaju tehničke i druge vještine te se procesom istiskivanja radna mjesta popunjavaju bolje obrazovanim kandidatima (Kalleberg, 1996., prema Milas i sur., 2010).

Teorija ljudskoga kapitala naglašava važnost školovanja u stjecanju znanja i razvoju vještina relevantnih za posao, dok s druge strane kredencijalistička teorija zastupa stajalište da formalno stečeno obrazovanje dovodi do uspjeha u društvenom i ekonomskom smislu ne zbog boljih vještina i većih znanja obrazovanih, nego zbog njihove veće mogućnosti da kontroliraju pristup elitnim pozicijama u društvu (Bills, 2003 prema Milas i sur., 2010). Rumberger i Lamb (2003., prema Brajša-Žganec i Merkaš, 2010) navode kako je moguće i da neki drugi faktori, koji nisu povezani sa znanjima i profesionalnim vještinama, primjerice socijalne i komunikacijske vještine i sposobnost suradnje sa drugim ljudima, čiji je nedostatak mogao doprinijeti prekidu školovanja, doprinose i poteškoćama pri zapošljavanju i pronalaženju stalnog posla.

Kod osoba koje prerano prekinu školovanje posebno je izražen rizik od socijalne isključenosti. Ovaj konstrukt koji se u novije vrijeme češće koristi umjesto pojma siromaštva i uz materijalnu prikraćenost odnosi se i na proces kojim pojedinci i skupine postaju marginalizirani u društvu te uskraćeni povoljnih životnih izgleda i prigoda (Millar, 2007., prema Milas i sur., 2010). Rano prekidanje školovanja pokazalo se kao izrazito snažan prediktor različitih elemenata društvenog života koji upućuju na socijalnu isključenost: teži dolazak do zaposlenja, a u slučaju zaposlenja manje siguran, slabije plaćen i rutinski posao; nisko materijalno stanje i život u izrazito skromnim stambenim uvjetima; oskudnost društvenih kontakata; niska subjektivna dobrobit i kvaliteta života (Milas i sur., 2010).

Nezaposlenost

Danas se, uglavnom, problemu nezaposlenosti više ne prilazi kao jednodimenzionalnom konceptu, već se u praksi EU, ali i u Hrvatskoj udomaćio višedimenzionalni pristup u razumijevanju i istraživanju fenomena socijalne isključenosti unutar kojeg većina autora uvrštava i nezaposlenost (Kronauer, 1998, prema Kieselbach, 2003; Šućur, 2004; Matković i Štulhofer, 2006).

Vezano uz nezaposlenost kao ključnu varijablu socijalne isključenosti i Kieselbach (2003), također, govori o materijalnim i nematerijalnim aspektima socijalne isključenosti.

U razumijevanju socijalne isključenosti potrebno je usmjeriti pozornost i na one čimbenike koji uvećavaju ili umanjuju vulnerabilnost individue. Pritom se nezaposlenost drži središnjim pokazateljem socijalne isključenosti. Uz nezaposlenost, kao središnje dimenzije socijalne isključenosti pokazale su se još dvije dimenzije, ekonomska i socijalna, odnosno ekonomska isključenost i socijalna izolacija (Kieselbach, 2003). U interakciju s prethodnima potrebno je staviti i ostale tri dimenzije, a to su institucionalna, kulturna i prostorna isključenost.

No, nezaposlenost kod mladog čovjeka može utjecati na doživljaj sebe, svoje vrijednosti, svog statusa i uloge, odnosno uzrokovati psihičke posljedice na slici o sebi. Tako se može razviti "naučena nemoć" kada mladi koji nisu dobili posao postaju apatični, depresivni, nemoćni, a to ih vodi do osjećaja bespomoćnosti te nemogućnosti nadziranja takve situacije. Budući da to utječe na kognitivnu, emocionalnu i motivacijsku komponentu pojedinca, smanjuje se njegov napor oko traženja rješenja, a povećava anksioznost što dovodi do gubitka očekivanja od budućnosti (Krizmanić, 1991).

03

KAKO RESOCIJALIZIRATI MLADE IZ RANJIVIH SKUPINA?

U istraživanju socijalne isključenosti u Hrvatskoj Matković i Štulhofer (2006) prihvaćaju definiciju po kojoj socijalna isključenost govori o nesudjelovanju u društvenim aktivnostima, nedostatku društvenih veza i moći, te dezorganiziranosti koja marginalizira i prikrađuje. U svom istraživanju socijalno isključene definiraju kao one koji su siromašni, nezaposleni i socijalno izolirani (takvih je u Hrvatskoj, prema rezultatima njihovog istraživanja, 9,7%). Šućur (2006) nalazi 2,1% socijalno isključenih osoba u RH starijih od 18 godina. Pritom polazi od definicije socijalne isključenosti kroz 4 dimenzije, a to su: objektivno siromaštvo, subjektivna percepcija siromaštva, stambeni uvjeti i potrošna dobra i socijalne veze.

Šućur (2006) navodi da se u brojnim definicijama među socijalno isključene osobe ubrajaju oni članovi društva koji ne mogu participirati u normalnim aktivnostima građana tog društva jer im to onemogućuju čimbenici izvan njihove kontrole (isključenost kao nepotpun pristup pravima građanskog statusa). Radi se npr. o zdravstvenoj zaštiti, osnovnom obrazovanju, materijalnom standardu itd.

U resocijalizaciji mladih iz ranjivih skupina trebaju sudjelovati svi dionici društva. Ako naglasak stavimo na resocijalizaciju nezaposlenih mladih, tu će zasigurno najveću ulogu igrati država koja aktivnim mjerama politike zapošljavanja može uvelike povećati zaposlenost mladih te ih tako resocijalizirati. S obzirom na to da se projekt u sklopu kojega se izdaje ovaj web priručnik bavio upravo ranjivom skupinom nezaposlenih mladih, u nastavku ćemo pisati o tome na koji način se može resocijalizirati upravo ta ranjiva skupina.

Veliku ulogu u resocijalizaciji mladih može imati i civilni sektor. Upravo projekti poput ovog kojeg provodi Svjetski savez mladih Hrvatska pokazuju nam kolika je važnost socijalne osjetljivosti prema onima koji su usred životnih okolnosti ostali isključeni iz društva. Brojne udruge svojim projektima i volonterskim akcijama pokušavaju resocijalizirati ranjive skupine i pokazati im da nisu zaboravljeni od društva. To čine nesebičnim davanjem svoga vremena, novaca, ali i raznih talenata.

Kada u kontekstu ranjive skupine nezaposlenih mladih pričamo o resocijalizaciji, kao što smo već spomenuli, izuzetno je bitna i uloga države koja svojim aktivnim i pasivnim mjerama može pomagati ranjive skupine.

U Hrvatskoj trenutno postoji veliki broj aktivnih mjera za zapošljavanje i dodatno obrazovanje nezaposlenih mladih. Svi podaci dostupni su na mrežnim stranicama nadležnog Ministarstva kao i na stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Kroz projekt 'mimladi.hr - novo lice naslovnice' civilni sektor pokušao je pomoći u izvještavanju o nezaposlenim mladima, ali i pomoći mladima da se informiraju o svim mjerama koje im stoje na raspolaganju. Država se mora potruditi pronaći komunikacijske kanale kojima će doći do svoje ciljane skupine, a u ovom slučaju to su nezaposleni mladi.

Ukoliko razgovaramo o dugoročno nezaposlenim mladima, moramo uzeti u obzir da su možda narušenog psihološkog zdravlja ili da su nezainteresirani te da možda neće sami tražiti ovakve informacije. Zadatak nas kao društva je da pronađemo put do te ranjive skupine i pomognemo im da se aktivno uključe u društvo i zajednicu u cjelini.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i Hrvatski zavod za zapošljavanje provode niz mjera aktivne politike zapošljavanja s ciljem poticanja zapošljavanja, dodatnih edukacija radnika i očuvanja radnih mjesta.

U nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje obuhvaćeno je sedam mjera aktivne politike zapošljavanja, koje možete pronaći na mrežnoj stranici [Od mjere do karijere](#).

1. Potpore za zapošljavanje

1.1. Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo

2. Potpore za usavršavanje

3. Potpore za samozapošljavanje

4. Obrazovanje i osposobljavanje

4.1. Obrazovanje nezaposlenih

4.2. Obrazovanje zaposlenik

4.3. Osposobljavanje na radnom mjestu

4.4. Obrazovanje za završetak osnovne škole i stjecanje prvog zanimanja

4.5. Aktivacijski programi

5. Javni rad

6. Potpore za očuvanje radnih mjesta

6.1. Potpore za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva

6.2. Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima koronavirusom (COVID-19)

6.2.1. Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima koronavirusom (COVID-19) za lipanj 2020. godine

7. Stalni sezonac

(Izvor: <https://gov.hr/hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/1386>, pristupljeno 23.8.2022.)

Cilj ovog projekta je kroz stručne edukacije i radionice ojačati kapacitete medijskih djelatnika. Oni su kroz edukacije stekli nova znanja i usavršili vještine istraživačkog novinarstva. Od tada stručnim i kvalitetnim medijskim objavama podižemo svijest o problemima, potrebama i mogućnostima mladih te im nastojimo pomoći pri zapošljavanju. Otvaramo prostor za dijalog i poticanje konstruktivne javne rasprave te pomažemo njihovu (re)integraciju u društvo.

Kroz godinu dana izvješavanja o ovom problemu dotaknuli smo mnoge teme. Neke od njih za cilj su imale progovoriti o problemima s kojima se mladi nezaposleni susreću, neke su ih trebale motivirati na akciju, a neke su im nudile savjete za što bolju pripremu za pripremu životopisa i motivacijskog pisma. Također, imali smo razgovore sa stručnjacima iz ljudskih potencijala koji su nam iz prve ruke govorili što mladi trebaju činiti na razgovorima na posao.

04

KAKO IZVJEŠTAVANJEM POMOĆI SOCIJALNO UKLJUČIVANJE RANJIVE SKUPINE MLADIH?

Današnjem društvu gotovo sve potrebne informacije su na dohvat ruke. Gotovo svaka mlada osoba posjeduje mobitel, laptop ili televizor. Kada razgovaramo o izvještavanju o ranjivim skupinama mladih, moramo pronaći način na koji im možemo pristupiti. Ukoliko pokušamo situaciju učiniti ljepšom nego što ona uistinu jeste, to bi u njima moglo izazvati dodatnu srdžbu i potaknuti negativne emocije ili ih odvesti u još lošije psihološko stanje.

Ukoliko o njima izvještavamo na negativan način i situaciju prikažemo beznadnom, opet dolazimo u opasnost dodatno ih obeshrabriti i potaknuti da prihvate situaciju u kojoj se nalaze jer se ionako ništa neće promijeniti i sve je loše.

Stoga, pri izvještavanju o socijalno ranjivim skupinama mladih moramo biti objektivni i pokušati izvijestiti istinu.

Nezaposleni mladi nisu brojevi i statistički pokazatelji, riječ je o mladima koji su zbog nemogućnosti pronalaska posla suočeni s mnogim izazovima o kojima mediji rijetko govore, prvenstveno mislimo na probleme s borbom s anksioznošću ili depresijom, manjkom samopouzdanja i socijalnom isključenosti.

Stoga je važno da medijski djelatnici usmjeravaju pažnju na odabir tema i sugovornika koji će govoriti o nezaposlenosti mladih, a oni sami trebaju:

- izbjegavati clickbait naslove
- sadržaj prilagoditi ciljanoj skupini
- istaknuti pozitivne primjere, pronaći osobe koje su se nakon razdoblja nezaposlenosti zaposlile i pronašle svoj put
- medijski sadržaj zaključiti s pozivom na djelovanje ili ohrabrenjem.

05

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Današnjem društvu gotovo sve potrebne informacije su na dohvat ruke. Gotovo svaka mlada osoba posjeduje mobitel, laptop ili televizor. Kada razgovaramo o izvještavanju o ranjivim skupinama mladih, moramo pronaći način na koji im možemo pristupiti. Ukoliko pokušamo situaciju učiniti ljepšom nego što ona uistinu jeste, to bi u njima moglo izazvati dodatnu srdžbu i potaknuti negativne emocije ili ih odvesti u još lošije psihološko stanje.

Iz tog razloga, pri izvještavanju o socijalno ranjivim skupinama mladih moramo biti objektivni i pokušati izvijestiti istinu. U nastavku donosimo primjer dobre prakse koji je objavljen na portalu zaposljavanje.mimladi.hr u sklopu projekta 'mimladi.hr - novo lice naslovnice'.

5.1.

Ima li mjesta na tržištu rada za mlade osobe s invaliditetom?

Mladi koji traže posao u Hrvatskoj svakodnevno se suočavaju s brojim poteškoćama i neizvjesnom budućnosti. Zanimalo nas je kako na ovu temu gledaju mlade osobe s invaliditetom, što smo pokušali doznati u razgovoru s njima, ali i s osobama koje predstavljaju institucije Republike Hrvatske.

Nevena Zubčić (28) radi u udruzi Zamisli od 2018. godine, a završila je Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, smjer Edukacijska rehabilitacija, modul Rehabilitacija osoba oštećenog vida. U udruzi radi na različitim projektima u kojima sudjeluju osobe s invaliditetom, od prilagodbe literature, organizacije prijevoza prilagođenim vozilima, asistencije, kuhanja i sličnih aktivnosti.

„Nisam dugo tražila posao jer sam imala sreću, od srednje škole sam već korisnica udruge, radila sam preko studentskog ugovora i volontirala tijekom fakulteta, a slijedom okolnosti to se nadograđivalo”, rekla je Nevena u razgovoru za portal zaposljavanje.mimladi.hr.

Radno vrijeme joj je fleksibilno, što joj je veliki plus.

„Na punom sam radnom vremenu, provjeravam i šaljem mailove, mobitelom komuniciram s partnerima i korisnicima, išli smo po namirnice pa imali aktivnost kuhanja sa slijepom korisnicom. Vratila sam se u matični ured pa slagala raspored vožnji kombija za idući dan, slala literature studentima, a korisnicima gotove knjige. Jedna aktivnost nekad traje 10 minuta, a nekad 5 sati”, opisala je svoj radni dan naša sugovornica.

Zanimalo nas je kakav je sluh poslodavaca za mlade osobe s invaliditetom.

Foto: Privatna arhiva

Karitativni i sažalni pristup na razgovorima

„Situacija je bolja nego prije, ali po meni osobe s invaliditetom trebaju biti aktivnije. Od srednje škole i fakulteta biraju zanimanje koje nije za njih, ali i do toga da žele fakultete koji nisu prilagođeni. Ja sam slabovidna osoba u kolicima i teško je očekivati da bih bila pilot. Uz to, profesori i poslodavci imaju tendenciju predrasuda i generaliziranja. Osobe s invaliditetom trebale bi biti aktivnije i realnije, a nekad biti i dosadne, slati više molbi, nekad čak i otići uživo tamo gdje se žele zaposliti. Preporučila bih i volontiranje, a trebaju biti i više zastupljen u javnosti”.

Poslodavcima je poručila da mladim osobama s invaliditetom daju priliku kroz kraće probne rokove i uz veću edukaciju, čime bi poslodavci dobili primjere pozitivne prakse, a smatra i da bi se zapošljavanje osoba s invaliditetom trebalo više promovirati u javnosti.

Mladima poručuje da budu što aktivniji, uključeniiji i vidljiviji, a onda će, uvjerenjena je, doći rezultati.

„Osobe s invaliditetom mogu dobiti prilagodbu radnog mjesta, ali za to moramo biti zaposleni šest mjeseci, dok se to pokrene, radimo već godinu dana, a uvjeti nam nisu kakvi bi trebali biti. Mislim i da bi procjene radne učinkovitosti mogle biti bolje uz kvalitetniju koordinaciju pitanja. Nemamo pravo na radne asistente, kolege uvijek uskoče, ali ne mogu očekivati da će mi uvijek pomoći. Pomoglo bi i da su radni asistenti s nama barem na pola radnog vremena. Uz praksu i veće uključivanje vidjet će se koliko smo sposobni. Nismo svi jednaki, ali to vrijedi i za osobe bez invaliditeta”, zaključila je razgovor za naš portal Nevena Zubčić.

Lara Grojzdek (30) magistra je pedagogije i nešto manje od godinu dana radi u Centru za profesionalnu rehabilitaciju Zagreb. Kako je istaknula u razgovoru za zaposljavanje.mimladi.hr, vrlo je zadovoljna svojim radnim mjestom, uvjetima rada, kolegijalnošću i razumijevanjem.

„Sve to pokazano mi je za moje potrebe, ali i za potrebom da pomognem drugima stručnim i osobnim znanjima tako da doprinesem da ovo društvo sveukupno bude bolje”, poručila je Lara.

Korisnicima Centra pomaže da steknu kompetencije u jednostavnim radnjama na otvorenom tržištu rada ili zaštitnim radnim mjestima: “Zadovoljni smo korisnicima koji su trenutno ovdje, a oni su zadovoljni sobom. Raste im svijest o tome koliko mogu, a taj osjećaj širit će se i dalje i to je krajnji cilj.”

Foto: Privatna arhiva

Posao je tražila više od dvije godine. „Bila sam i na stručnom osposobljavanju u jednom zagrebačkom centru za odgoj i obrazovanje, ali proces traženja posla bio je dug. To vrijeme nisam gubila nadu i vjeru da će netko ipak prepoznati moje kompetencije, a najviše težim da nekome pružim svoja znanja i da nekome zbog toga bude lakše. Sada imam prigodu u tome sudjelovati, a najljepše što se čovjeku može dogoditi je da je u procvatu zbog toga što je barem malo doprinio nečemu”, rekla nam je Lara.

Što ju je najviše smetalo, a što pozitivno iznenadilo tijekom portage za poslom, pitali smo našu sugovornicu.

„U društvu su još prisutne predrasude prema osobama s invaliditetom. Vlada karitativni i sažalni pristup na razgovorima za posao, ako do njih uopće dođe. Često do toga ni ne dođe, ali kada se dogodi, sažalno vas gledaju i pitaju se što tamo radite. Naravno da ima dosta pozitivnih primjera, ali s ljudima treba što više raditi kako bi se predrasude smanjile. Konvencije UN-a i dokumenti koje smo kao zemlja potpisali malo vrijede ako nema ljudi koji će prepoznati naše kompetencije, želje i volju”.

Foto: Privatna arhiva

Što se tiče odluka nakon završetka školovanja, Larin savjet drugim mladim osobama je da prate potrebe na tržištu rada i da se educiraju u tom dijelu.

„Pratite trendove i budite ustrajni u traženju posla, zahtijevajte svoja prava, ali budite svjesni u svakom trenutku da nemamo samo prava, već i obaveze. To je ključno, osobno sam se uvijek time vodila i nikada nisam bježala od toga. Ne bježite od svog invaliditeta jer to nije nešto što treba skrivati, nego s njim treba hodati ukorak s ponosom, da se tako izrazim. To će prepoznati i drugi i bit će lakše za sve”, naglasila je.

Laru smo pitali za savjet mladima.

„Svi se moramo usmjeriti prema tome da radimo, živimo i djelujemo da nam svima bude bolje, pogotovo u svjetlu događanja koje ovih dana čitamo u vijestima. Želim da među ljudima zavlada poštovanje i empatija. Kao društvo ih imamo, ali treba raditi na njima”, zaključila je naša sugovornica.

Slonjšak: Pozitivne promjene događaju se presporo

Na ovu temu obratili smo se i pravobraniteljici za osobe s invaliditetom Anki Slonjšak, koja nam je uvodno poručila da mlade osobe s invaliditetom nailaze na mnoge prepreke u području obrazovanja i prilikom zapošljavanja i rada.

„Kada govorimo o pristupu tržištu rada, najčešće pritužbe odnose se na otežano ostvarivanje prava prednosti pri zapošljavanju koje su javno-pravna tijela obvezna poštivati, ali se u praksi ovo pravo krši. Pritužuju se na netransparentnost samih natječajnih postupaka, pa za brojne osobe s invaliditetom predstavlja „mrtvo slovo na papiru“. Tijekom natječajnog postupka ne osigurava se razumna prilagodba te time nisu u jednakopravnom položaju u odnosu na ostale kandidate pri provođenju natječajnog postupka.

Nadalje, dok se ostale kandidate posebno ispituje o radnom iskustvu i drugim vještinama, često je u odnosu na osobu s invaliditetom jedina tema intervjua invaliditet, iako udovoljava svim natječajnim uvjetima, posjeduje traženo znanje, iskustvo i vještine. Problem je što diskriminacija doista postoji, međutim u natječajnim postupcima je teško dokaziva. Sadržaj intervjua i nedozvoljena pitanja teško je dokazati“, odgovorila je pravobraniteljica Slonjšak za zaposljavanje.mimladi.hr.

Ponekad pristup tržištu rada ovisi i o nekim drugim životnim segmentima poput osiguranog pristupačnog stanovanja i prilagođenog prijevoza, dodala je. Studenti s invaliditetom u studentskim domovima ponekad osjete u prilagođenim sobama više neovisan i samostalan način života nego kod kuće, a kasnije izlaskom iz studentskog doma ne postoje prilagođeni stambeni prostori te ponekad odabir radnog mjesta ovisi i o mogućnostima prilagođenog prijevoza i drugoj razumnoj prilagodbi. Rad nije neovisan od ostalog dijela života te ga kao takvog ne možemo niti promatrati odvojeno.

„Međutim mišljenja smo da se mlade s invaliditetom ograničava i tijekom obrazovanja, a zatim u pristupu tržištu rada“, smatra pravobraniteljica.

Pružaju li se po njezinom mišljenju dovoljno mogućnosti na tržištu rada po ovom pitanju?

„Određeni pomaci i napredak vidljivi su, međutim takve pozitivne i potrebne promjene događaju se suviše sporo. Danas imamo zakonodavni i institucionalni okvir podrške, koji je naravno potrebno cijelo vrijeme unaprjeđivati u skladu s prepoznatim potrebama osoba s invaliditetom i trendovima na tržištu rada.

Razlozi koji utječu na neravnopravnu zastupljenost osoba s invaliditetom razni su. Sustav podrške se sporo formira, taj proces trebao bi biti znatno brži, tako da s jedne strane imamo nedostatak potrebne podrške, primjerice usluge radnog asistenta na radnom mjestu, a uz sve te poticaje i dalje ćemo morati rušiti nevidljive, ali itekako osjetne barijere pri ulasku na tržište rada. Ovdje ponovno naglašavamo da je za pristupanje na tržište rada važno odgovarajuće i primjereno obrazovanje za mlade s invaliditetom kao i za sve ostale osobe. Jednako tako i osiguravanje razumne prilagodbe koja ne znači povlasticu, nego osiguravanje jednakih mogućnosti za pristup svim sferama života pa i tržišta rada.“

Foto: Privatna arhiva

Naglasila je i kako društvo mora osvijestiti činjenicu da invaliditet nije zapreka za rad i aktivno sudjelovanje te da je potrebno naglasak staviti na ono što osoba može uspješno raditi, kako u svijetu rada tako i u svim ostalim životnim područjima, a ne suprotno.

„Dokle god naglasak stavljamo na invaliditet, a ne na radne i općenito kompetencije kao kod kandidata koji nisu osobe s invaliditetom, osobe s invaliditetom bivaju žrtve diskriminacije. Društvo mora u potpunosti početi „živjeti“ međunarodne dokumente o pravima osoba s invaliditetom koje smo se kao država obvezali primjenjivati. Kada govorimo o tržišnom zapošljavanju, svaka osoba, pa tako i osoba s invaliditetom, mora imati kompetencije za određeni posao.

„U tom smislu itekako je bitno da se osobe s invaliditetom kao i svi ostali obrazuju za zanimanja koja su tražena na otvorenom tržištu rada, primjerena njihovim talentima, motivaciji i sposobnostima. Imamo situaciju da mladi s invaliditetom često godinama budu u evidenciji nezaposlenih zato što nemaju odgovarajuće obrazovanje i vještine pa stoga nisu konkurentni na tržištu, postoji svojevrsni raskorak između stečenog znanja i vještina i potreba tržišta rada koje je podložno brzim promjenama. Naglasili bi i iskustvo pandemije koje je pokazalo da je moguće postići dobre radne učinke primjenom fleksibilnih obrazaca rada, kao što su rad od kuće i online rad, što se pokazalo primjerenim za osobe s invaliditetom pa u budućnosti treba dograđivati fleksibilne oblike rada“, istaknula je Slonjšak.

Smatra kako jedinice lokalne samouprave i država ne čine dovoljno, a tu je prvenstveno podatak da većina jedinica lokalne samouprave i različita državna tijela ne poštuju obvezu kvotnog zapošljavanja osoba s invaliditetom, premda bi trebali biti primjer ostalim poslodavcima.

„Nema jednakog pristupa u svim jedinicama lokalne samouprave, dok negdje nalazimo niz potpora i mogućnosti, druge sredine su zatvorenije“, dodala je.

Zanimalo nas je u kojem je segmentu ipak zadovoljna, a gdje vidi najviše mjesta za napredak.

„Kako smo već naglasili, danas imamo dobar zakonodavni i institucionalni okvir podrške koji je dobra osnova za povećanje stope zapošljivosti osoba s invaliditetom. Prostora za napredovanje nalazimo u jačanju značenja profesionalne rehabilitacije kao temeljnog preduvjeta za što duži ostanak osoba s invaliditetom i pravodobno uklanjanje prepreka koje proizlaze iz invaliditeta te uvođenju novih podrški i poticaja za osobe s invaliditetom u procesu rada, poput radnog asistenta.

Jednako tako već smo nekoliko puta naglasili i značaj osiguravanja obrazovanja primjerenog njihovim talentima i sposobnostima te velike snage usmjeravamo i na osiguravanja potrebnih potpora, novih strukovnih kurikuluma u skladu s traženjima tržišta rada te definiranja zakonskih okvira u sustavu visokog obrazovanja. Uz sve to naravno i osiguravanja pristupačnosti. Vjerujemo da postoje mogućnosti kontinuiranog unaprjeđivanja svih životnih segmenata jer se promjene stalno događaju, nove spoznaje o različitim aspektima života i samog invaliditeta, pomagala, tehnologije te se kontinuirano trebamo usklađivati s njima“, zaključila je pravobraniteljica Slonjšak.

Autor: Josip Senjak

Literatura:

Šućur, Z. (2004): Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija. Revija za sociologiju. 35 (1-2). 45-60

Šućur, Z. (2006): O pojmu socijalne isključenosti i Hrvatsko iskustvo. (U) Starc, N., Ofak, L., Šabić, Š. (ur.): Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost. UNDP Hrvatska. Denona d.o.o., Zagreb. 10-26

Matković, T., Štulhofer, A. (2006): Istraživanja socijalne isključenosti: empirijska analiza. (U) Starc, N., Ofak, L., Šabić, Š. (ur.): Siromaštvo, nezaposlenost i socijalna isključenost. UNDP. Zagreb. 26-38.

Milas, G., & Ferić, I. (2009). Utječe li produljenje obveznoga školovanja na smanjenje stope ranoga prekidanja školovanja? Društvena Istraživanja, 18(4-5), 649-671.

Milas, G., Ferić, I., & Šakić, V. (2010). Osuđeni na socijalnu isključenost? Životni uvjeti i kvaliteta življenja mladih bez završene srednje škole. Društvena Istraživanja, 19(4-5), 669-689.

Krizmanić, M. (1991): Može li psihologija pomoći održavanju zdravlja i liječenju bolesti. (U) Kolesarić, V., Krizmanić, M., Petz, B. (ur.): Uvod u psihologiju. Grafički zavod Hrvatske, Zagreb. 379-449.

Kieselbach, T. (2003): Youth unemployment and the risk of social exclusion: comparative analysis of qualitative data. (U) Blasco, A.L., McNeish, Walther, A. (ur.): Young People and Contradictions of Inclusion. Towards Integrated Transition Policies in Europe. The Policy Press. 43-65.

Koller-Trbović N., Žižak A., Jeđud I. (2008.): Nezaposlenost i socijalna isključenost mladih u Hrvatskoj: Perspektiva nezaposlenih mladih u riziku ili s poremećajima u ponašanju

(Izvor: <https://gov.hr/hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/1386>, pristupljeno 23.8.2022.)

(<https://zaposljavanje.mimladi.hr/2022/02/24/pravobraniteljica-za-osobe-s-invaliditetom-na-razgovorima-za-posao-dominira-tema-invaliditeta-a-ne-strucnosti/>, pristupljeno 22.8.)

Publikacijski priručnik za rad usmjeren na socijalno uključivanje ranjive skupine mladih

Projekt je sufinancirala Europska Unija iz Europskog socijalnog fonda.

Svjetski Savez Mladih Hrvatska